

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет/інститут **Коломийський навчально-науковий інститут**

Кафедра соціально-економічних та природничих дисциплін

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

В11. Основи економічної теорії

Освітня програма Початкова освіта

Спеціальність 013 «Початкова освіта»

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від "30" серпня 2019 р.

м. Коломия - 2019

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Основи економічної теорії
Викладач (-і)	Плекан Юрій Васильович
Контактний телефон викладача	0505326782
Е-маї викладача	yra.plekan@ukr.net
Формат дисципліни	вибіркова
Обсяг дисципліни	90
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/index.php?mod=course&action=ReviewOneCourse&id_cat=95&id_cou=861
Консультації	Консультації до самостійної роботи проводяться на практичних заняттях і згідно графіку консультацій викладача.
2. Анотація до курсу	
<p>Предметом «Основ економічної теорії» у класичному, політекономічному розумінні є економічні або виробничі відносини, що складаються між людьми у процесі виробництва матеріальних благ і послуг.</p> <p>Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:</p> <p>Змістовий модуль 1. Економічний розвиток: рушійні сили та ступені.</p> <p>Змістовий модуль 2. Мікроекономічний аспект розвитку економіки.</p> <p>Змістовий модуль 3. Теоретичні основи макроекономіки.</p> <p>В темах кожного змістовного модуля є план, методичні рекомендації, додаткові електронні навчальні матеріали, питання для самоконтролю, тести, практичні завдання та завдання для самостійної роботи, критерії оцінювання. Результати оцінювання навчальних досягнень кожного студента за виконання завдання заносяться до журналу.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета курсу – якісне оволодіння студентами фундаментальними знаннями з основ економічної теорії на основі системного вивчення економічних теорій та законів, принципів і методів економічного аналізу, що дасть можливість формувати адекватні наукові уявлення щодо змісту, структури та особливостей функціонування економічної системи загалом і окремих її складових зокрема.</p> <p>Завдання курсу: використовуючи знання про структуру функціонування суспільства, основні тенденції розвитку цивілізації, на основі логічного аналізу: аналізувати і прогнозувати соціально значущі проблеми, процеси, факти і явища суспільного та духовного життя.</p> <p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - основні поняття та категорії економічної теорії; - місце і роль економічної теорії в системі економічних знань; - основні закони та принципи функціонування економіки. <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - застосовувати прийоми економічних досліджень для аналізу функціонування економічних явищ та процесів; - визначати методи оптимізації поведінки економічних суб'єктів у ринкових умовах ; - аналізувати діяльність державних важелів на економічні процеси в країні; - виконувати найпростіші математичні розрахунки для визначення економічних показників. 	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>Здатність навчатися й оволодівати сучасними знаннями, зокрема, інноваційними методичними підходами сучасними системами, методиками, технологіями навчання, розвитку й виховання учнів початкової школи; чинним нормативним забезпеченням початкової освіти тощо.</p> <p>Інформаційно-аналітична. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу, систематизації й узагальнення інформації, зокрема професійно-педагогічної, з різних джерел та формулювання логічних висновків.</p> <p>Громадянська компетентність. Здатність активно, відповідально та ефективно реалізовувати громадянські права й обов'язки з метою розвитку демократичного суспільства. Здатність орієнтуватися у проблемах сучасного суспільно-політичного життя України, застосовувати процедури й технології захисту власних інтересів, прав</p>	

і свобод своїх та інших громадян, зокрема учнів початкової школи; використовувати способи діяльності й моделі поведінки, що відповідають чинному законодавству України.

Соціокультурна. Здатність застосовувати знання, пов'язані із соціальною структурою та національною специфікою суспільства, з особливостями соціальних ролей; здатність до орієнтування у соціальних ситуаціях, розуміння соціального контексту художніх творів. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо; спроможність ідентифікувати себе з цінностями професійного середовища; наявність професійної позиції вчителя. Здатність до цінування та повага до різноманітності і мультикультурності; надання рівних можливостей учням різних національностей та різних розумових здібностей, толерантне ставлення до їхньої культурної спадщини, індивідуальних особливостей.

Нормативна. Здатність учителя користуватися нормативними документами та реалізовувати на практиці цілі і завдання навчання предмету/освітньої галузі в початковій школі.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
лекції		16 (денна) 8 (заочна)	
семінарські заняття / практичні / лабораторні		14 (денна) 2 (заочна)	
самостійна робота		60/80	
Ознаки курсу			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
I	013 «Початкова освіта»	II	вибірковий

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Економічний розвиток: рушійні сили та ступені.

Тема 1. Економічна теорія: предмет, метод, функції.

Виникнення та розвиток економічної теорії. Зародження економічних вчень. Меркантилізм. Фізіократи. Класична політична економія. Основні економічні школи пост класичного та сучасного етапів.

Предмет та об'єкт економічної теорії. Економічні відносини і економічні суб'єкти. Людські потреби та обмежені ресурси економіки. Система економічних відносин. Економічні закони і економічні категорії. Функції економічної теорії.

Відмінності предмету економічної теорії від політичної економії. Функції економічної теорії. Місце економічної теорії в системі інших наук. Економічна теорія та господарська практика, економічна теорія – основа наукової політики.

Тема 2. Товарне виробництво – основа ринкової економіки.

Еволюція товарного виробництва. Форми організації виробництва. Натуральне виробництво. Товарне виробництво та його види. Причини виникнення та сутність товарної економіки. Товар і його властивості. Споживча вартість. Мінова вартість товару. Вартість товару. Двоїстий характер праці, втіленої в товарі.

Теорії, що визначають вартість товару: трудової вартості, граничної корисності, попиту і пропозиції. Вплив на вартість продуктивності праці. Вплив на вартість інтенсивності праці. Вплив на вартість складної праці. Товарне виробництво в сучасних умовах. Закон вартості та його функції.

Змістовий модуль 2. Мікроекономічний аспект розвитку економіки.

Тема 1. Попит та пропозиція у ринковій системі. Ринковий механізм.

Механізм саморегулювання економіки, його елементи та їх взаємозв'язок. Попит, пропозиція, ринкова ціна, конкуренція. Попит, фактори, що його визначають. Пропозиція, чинники впливу на пропозицію. Закон попиту та пропозиції. Діалектична залежність попиту і пропозиції, їх співвідношення. Еластичність попиту, пропозиції. Рівновага попиту і

пропозиції. Ціна ринкової рівноваги. Чинники, що впливають на ціну: вартісні, попиту і пропозиції, психологічні тощо.

Тема 2. Монополії та конкуренція.

Конкуренція - рушійна сила ринкової економіки. Методи і способи конкурентної боротьби. Методи цінової конкуренції. Чиста (досконала) конкуренція. Методи нецінової конкуренції. Нечесна конкуренція. Внутрігалузева, міжгалузева конкуренція. Монополістична конкуренція. Захист конкуренції. Суть функціонування ринкового механізму.

Причини та фактори монополізації економіки та особливості їх прояву за сучасних умов. Типи і види монополій. Природний і штучний монополізм. Абсолютна монополія держави. Олігополія. Монополії та конкуренція. Недосконала конкуренція. Монопольне ціноутворення.

Рівень монополізації економіки держави. Необхідність та шляхи демонополізації економіки. Межі роздержавлення. Антимонопольна політика і законодавство та їх проблеми в Україні.

Тема 3. Витрати виробництва і прибуток.

Витрати виробництва. Суть витрат виробництва. Види витрат. Зовнішні та внутрішні витрати. Собівартість продукції, її види та структура. Шляхи зниження собівартості.

Прибуток як економічна категорія. Роль прибутку в ринковій економіці. Фактори диференціювання прибутку. Валовий дохід підприємства, валовий прибуток, бухгалтерський прибуток. Функції прибутку. Норма прибутку і фактори, що на неї впливають.

Сутність ціни. Теорія цін. Функції ціни. Види цін: оптова, роздрібна, тарифи. Структура вартості товару.

Змістовий модуль 3. Теоретичні основи макроекономіки.

Тема 1. Особливості ринкових відносин в сільському господарстві.

Місце та роль аграрного сектору в економічній організації суспільства. Особливості розвитку продуктивних сил в сільському господарстві. Відродження села – основа національного відродження України. Форми господарювання в сільському господарстві.

Власність на землю. Еволюція земельної власності і сільськогосподарських підприємств. Криза колгоспно-радгоспної системи в Україні, шляхи перебудови відносин власності. Розвиток фермерських господарств в Україні. Особливості ціноутворення в сільському господарстві.

Земельна рента та форми її реалізації. Диференціальна земельна рента та її розподіл. Орендна плата. Ціна землі.

Тема 2. Фінансово – кредитна система.

Суть і функції фінансів. Види фінансів. Загальнодержавні фінанси. Фінанси соціального страхування. Фінанси підприємств. Бюджетна система. Державний бюджет. Бюджетні доходи. Бюджетні видатки. Бюджетний дефіцит. Бюджетна система її структура і функції. Основні функції та види банків. Прибуток банку. Кредитні відносини банків та підприємств. Проблеми становлення банківської системи України. Національний банк України та комерційні банки України.

Суть і функції кредиту. Джерела кредиту. Вплив кредиту на розвиток макроекономічних процесів. Форми кредиту. Комерційний кредит. Банківський кредит. Споживчий кредит. Міжнародний кредит. Державний кредит. Принципи кредитування.

Податкова система і податкова політика держави. Види податків. Принципи оподаткування. Формування податкової системи в Україні.

Тема 3. Відтворення і економічне зростання на макрорівні.

Зміст суспільного відтворення та його основні елементи. Види суспільного відтворення: просте та розширене. Відтворення всіх елементів економічної системи.

Економічне зростання та його типи. Екстенсивне та інтенсивне економічне зростання, їх суть і форми. НТР та її роль в економічному зростанні. Заощадження та інвестиції. Роль інвестицій в економічному зростанні. Нова якість економічного зростання.

Основні причини уповільнення соціального і економічного прогресу в Україні. Вплив відносин власності на економічний прогрес. Необхідність структурних зрушень в пропорціях суспільного відтворення. Пріоритетні напрями розвитку економіки. Зростання ролі соціальної сфери.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма					заочна форма						
	усього	у тому числі				усього	у тому числі					
		л.	пр.	лаб	інд		с.р.	л	п	лаб	інд	с.р.
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Економічний розвиток: рушійні сили та ступені.												
Тема 1. Економічна теорія: предмет, метод, функції.	11	2	2			7	11,5	1	0,5			10
Тема 2. Товарне виробництво – основа ринкової економіки.	11	2	2			7	11,5	1	0,5			10
Разом за змістовим модулем 1	22	4	4			14	23	2	1			20
Змістовий модуль 2. Мікроекономічний аспект розвитку економіки.												
Тема 1. Попит та пропозиція у ринковій системі. Ринковий механізм.	11	2	2			7	11,5	1	-			10
Тема 2. Монополії та конкуренція.	11	2	2			7	11,5	1	-			10
Тема 3. Витрати виробництва і прибуток.	13	2	2			7	10,5	1	0,5			9
Разом за змістовим модулем 2	35	6	6			21	33,5	3	0,5			29
Змістовий модуль 3. Теоретичні основи макроекономіки.												

Тема 1. Особливості ринкових відносин в сільському господарстві.	11	2	2			7	11,5	1	0,5			10
Тема 2. Фінансово – кредитна система.	11	2	2			7	11,5	1	0,5			10
Тема 3. Відтворення і економічне зростання на макрорівні	11	2	2			7	10,5	1	0,5			9
Разом за змістовим модулем 3	33	4	4			21	33,5	3	1,5			29
Усього годин		90	16	14		60	90	8	2			80

Теми практичних занять (денне навчання)

№	Назва теми	годин
Змістовий модуль 1. Економічний розвиток: рушійні сили та ступені.		
1	Суспільне виробництво і його фактори.	2
2	Сучасні економічні системи.	2
Змістовий модуль 2. Мікроекономічний аспект розвитку економіки.		
3	Попит та пропозиція у ринковій системі. Ринковий механізм.	2
4	Монополії та конкуренція.	2
5	Підприємство та підприємництво.	2
6	Витрати виробництва і прибуток.	1
Змістовий модуль 3. Теоретичні основи макроекономіки.		
7	Відтворення і економічне зростання на макрорівні.	2
8	Фінансово-кредитна система.	1
ВСЬОГО		14

Теми практичних занять (заочне навчання)

№	Назва теми	годин
1	Монополії та конкуренція. Методи і способи конкурентної боротьби. Методи цінової конкуренції. Монополістична конкуренція. Типи і види конкуренцій.	2
2	Зайнятість, безробіття та соціальний захист населення. Теорії зайнятості. Сутність безробіття, його форми. Причини безробіття. Наслідки безробіття. Соціальний захист населення.	2

6. Система оцінювання курсу	
Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання здійснюється за національною на ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи. (Див.: пункт „9.3. Види контролю” Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»). Участь в роботі впродовж семестру/залік – 100. Поточний контроль включає: тестування, виконання практичних завдань, самостійна робота.
Вимоги до письмової роботи	
Практичні заняття	Оцінюються по п'ятибальній системі
Умови допуску до підсумкового контролю	
7. Політика курсу	
Політика курсу: Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Положення 1 і Положення 2	
9. Рекомендована література	
Базова:	
<ol style="list-style-type: none"> 1) Воробйов Є.М. Економічна теорія. Модульний курс. Основні мікроекономіки. Основні макроекономіки: Навч. посібник. – Х.: Торсінг плюс, 2009. – 320 с. 2) Економічна теорія: Політична економія: Підручник. / Кол. авт.: Юрій С.І., Буян І.В., Березюк Р.М., Сарай М.І., Вербінський. – К.: Кондор. – 2009. – 690 с. 3) Економічна теорія: у 2-х кн.: Навч. посібник/ За ред. З.Г. Ватаманюка, С.М. Панчишина. - Кн.1 і 2. - К.: Альтернативи, 2003. 4) Економічна теорія: Політична економія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. — 7-ме вид., стер. — К.: Знання-Прес, 2008.— 719 с. 5) Камінська Т.М. Основи економічної теорії: Підручник для студ. вищих медичних навч. закладів. – К.: ВСВ «Медицина» 2011. – 256 с. 6) Литвинова О.Н., Коломийчук В.С. Основи економічної теорії. – Львів: Тріада плюс, 2004. – 340 с. 7) Мочерний С.В. Економічна теорія. - Київ: „Академія”. - 2002. - 656 с. 8) Мочерний С.В., Устенко О.А. Основи економічної теорії. Навчальний посібник 3-тє видання - К.: ВЦ «Академія», 2009.-502 с. 27 	

- 9) Основи економічної теорії / За ред. академіка НАН України А. Чухна. — К.: Вища школа, 2001.
- 10) Основи економічної теорії: політекономічний аспект : Підручник / За ред. Г. Климка. — 5-те вид., випр. — К.: Знання-Прес, 2006. — 615 с.
- 11) Рудава С.І., Ольшевський Л.Б. Основи економічної теорії: Навчальний посібник. — Київ; Вінниця: МОЗ України, ВДМУ. 2003. — 340 с.

Допоміжна

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка. Кн.2. За ред. С.Панчишина і П.Острроверха. — К.: Знання, 2006.
2. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Ринкова економіка: Основні поняття і категорії. - К.: Знання, 2006.
3. Білецька Л.В., Білецький О.В., Савич В.І. Економічна теорія (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка): Навч. посібник. — К.: ЦУЛ, 2009. — 688 с.
4. Бочан І.О., Михасюк І.Р. Глобальна економіка. Підручник. К., «Знання», 2007, 403 с.
5. Геєць В.М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку. К., Ін-т екон. та прогнозів. НАН України, 2009, 864 с.
6. Господарський кодекс України: Офіційний текст. — К.: Атака, 2006.
7. Дідківська Л.І., Головка Л.С. Державне регулювання економіки/ Навч. посібник — 5-те вид., стер. — К.: Знання, 2006. — 213 с.
8. Дзюбик С. Д., Ривак О. С. Основи економічної теорії: Навч. посібник. — 2-ге вид. перероб. і доп. — К.: Знання, 2008. — 491 с.
9. Дорнбуш Р., Фишер С. Макроэкономика, Москва: МДУ «Инфра-М». — 1997.
10. Економічний тлумачний словник: Понятійна база законодавства України у сфері економіки / Упоряд. Д. Д. Гордієнко. — К.: КНТ, 2006.
11. Економічна енциклопедія: У 3-х томах / Ред. кол. С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. — К.: Видавничий центр «Академія». — Т. 1, 2000, Т. 2, 2001, Т. 3, 2002.
12. Мельник Т.М. Міжнародна торгівля товарами в умовах глобальної конкуренції. К., Київський національний торговельно-економічний університет, 2007, 396 с.
13. Основы менеджмента (пер. с англ.). Мейсон Н.Х., Альберт М., Федоури Ф. Москва: Дело. — 1992.
14. Перехідна економіка. Підручник / За ред. академіка В.Я. Гейця, Київ — 2003. 21. Рожкова Т.С. Основи економічної теорії: Курс лекцій. — К.: КиМУ, 2011. — 315 с.

Викладач кандидат історичних наук, доцент

Ю.В.Плекан